

מסורת הש"ס

א (אֵל) [נחמס לט: ו] וְשֵׁם אֵתָא יוֹתָנָן. (ט) חגיגה יח: [נדגה לג: א] וַיִּקְרָא אֵלָיו. (ד) ע"כ על טהרת תרומה כז"ל. (ה) כס"א: (ו) יוֹתָנָן, (ז) מֵאִל לֹאֵז דַּנְעָז בּוֹ. רש"י, (ח) ג'ל חומר בקודש, (ט) ג'ל כפ' כל שעה דף לה, (ע) ג'ל צית שמאי דף מו:], (י) וְשֵׁיפ חוֹס' פסחים יט. ד"ה אַלְמָא וְחוֹס' חגיגה כג: ד"ה וְהָא וְחוֹס' מנחות כה. ד"ה יֵאָלוּ וְחוֹס' זבחים לה. ד"ה וְאֶפִּילוּן,

— ❖ —

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה דליכא כוית וכו' דלפי' בחולין מהני שני. י"ב פי' כשנעשו על טהרת תרומה: (ב) ד"ה אלא וכו' דעבידי: (ג) תוס' ד"ה אלוכל וכו' אכל אוכל שלישי: (ד) ד"ה אין קן וכו' לר' חנן דספ"ק דפסחים ואפי' רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן דפליג:

— ❖ —

הגהות מהר"ב רנשבורג

א [תרי"ה האוכל וכו'. דהאוכל חמור ממגע דהא. י"ב עין מהרש"א מהדורא בתרא שטון האמת ודלא כחמור מהר"מ שם: [ב] בא"ד היטו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש. י"ב עין מהרש"א מהדורא בתרא והוא שם שלא במקומו:

— ❖ —

מוסף רש"י

האובל שלישי של תרומה עצמה. וי"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה. אסור לאכול ומותר ליגע. בתרומה, דלוי נעשה גופו אלא שלישי כמו המהכל שאכל ואסור לאכול תרומה אלא מותר ליגע (ובח"ס טעס). מדרס. אכ הטומאה לטמא אדם וכלים כמדרס הזב שמטמא אדם וכלים כדמצי (ויקרא טו) ואם אשר יגע במשכבו יכנס בגדיו, לפרושין. ללאולי חוליות צטהרה (חגיגה יח: כלומר כסם שמדרס מטמא אדם ובגדים כן בגדי עט הארץ מדרס לפרושש (נדח) לראב"י תרומה. דהייס, וכל אלו מעלות מדגרי סופרים שאמרו שאין שמירת טהרתן של אלו חסונה שמירה אלא אלו, ומתוך שהן אלו אלא אלו כאלו לא שמירה, גזרו בהן בנגדיהן שמא יטבה בהן אשמו מזה והיו הן מדרס הנדה (חגיגה טס),

דליכא כוית כדדי אכילת פרס.

לא היו אלא בכוית ואין שום אכילה כשיעור מנטרפת צין כוית דכל איסורין וצין ככותבת ליה"כ אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי אכילת פרס שכן נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה

דליכא כוית בכדי אכילת פרס^(א) א"ר יונתן אמר רבי ״האוכל שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול ומותר ליגע ואיצטרך דעולא ואיצטרך דרבי יונתן דאי מדעולא הוה אמינא הני מילי בחולין שנעשו על טהרת תרומה אבל תרומה בנגיעה נמי אסור איצטרך דרבי יונתן ואי מדרבי יונתן הוה אמינא הני מילי תרומה אבל חולין באכילה נמי שרי צריכי ויתב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ וייתיב וקאמר י־האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד מתיב רמי בר חמא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה אמאי הא לאו קדש מקודש הוא א"ל הגח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש ומנא תימרא^ב דתנן יבגדי עם הארץ מדרס לפרושין יבגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה יבגדי אוכלי תרומה מדרס אמר רבא מדרסות קאמרת שאני מדרסות שזמא

נותר לאוכלו והא הכא כיון דניזיד הדמע הוא^ג על כרחין שנעשה על טהרת תרומה צעי למיכליה וה"ל חולין שנעשין על טהרת תרומה ואי אמרת שלישי ידיהו פסיל גופא לתרומה ספינן ליה להאי כהן מידי דפסיל לגופיה ואמי למיכל תרומה אצתריה. הנח לניזיד הדמע דליכא כוית כדדי אכילת פרס הלכך לאו חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא דלמאי קרית ליה צטהרת תרומה משום תצלין דפתיבי ציה הנהו לית צהו כוית תרומה כדדי אכילת פרס דמקפה הלכך לא צעי למיכליהו צטהרת תרומה והוּו להו חולין גרידי: **אסור לאכול**. בתרומה: **ומותר ליגע**. והיינו נמי כדעולא [לה]. אלא דעולא איירי בשלישי דחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יוחנן^ד איירי בשלישי דתרומה עצמה: ה"מ. דלמרינן נפסל מלאכול דמשמע אכל מותר ליגע היכא דשלישי שאכל הוה חולין אצל תרומה לא ואי מדרביז כו': **אלא קדש מקודש**. אא"כ היה שלישי של קדש מקודש דהאי שלישי^ה עביד רביעי בקדש מעלה היא דרבנן דהא גבי מעלות דחומר בקדש קמני להו (חגיגה דף כ: צה' מעלות אחרונות דלמרינן התם (שם כא:) לית להו דררא דטומאה מדאורייתא וכי תקינו רבנן בשלישי דקדש מקודש הוא דתקון. ואע"ג דמיתנין לה בק"ו ממחוסר כיפורים לאו ק"ו דאורייתא הוא דהא משליש דתרומה הוא דמיתנינן^ו והיא גופה לאו כתיבא צהדיא ואסמכתא בעלמא הוא דמע דהא גבי מעלות תנייה וק"ו דכוותיה אמרינן במסכת סוטה בפרק כסם (דף טט:) דלמרינן ק"ו מאוכל הצא מחמת טבול יוס דעביד רביעי בקדש והוא גופיה לאו מכתב כתיב ולא בק"ו אחי: **קדש מקודש**. קדש גמור שקדש גופו כגון צשר קרבן וחלות התודה שנשחט הזבח עליהם ומנחות שקדשו בכלי אצל שלישי של קדש המקודש בקדושת פה לא והכי מפרס צברייתא דמסכת טהרות צפ"ק [ה"ד] וכיון דלא עביד רביעי לא פסיל לגצרא וקס"ד יזוכ"ש חולין שנעשו על טהרת תרומה: **והא לאו קדש מקודש הוא**. וקפסיל ליה לגצרא ואפילו שני נמי עביד ליה: **טומאה היא אכל הקדש**. ושלישי ידיה מספקין ליה צשני לגצי קדש ומש"ה פסיל לגצרא: **מדרס לפרושין**. הרי הן אכל פרושין כמדרס הזב דמטמא אדם והני נמי מטמו להו מדרבנן: **פרושין**. אוכלי חולין צטהרה: שמא

ור"ל סבר דאוכל מטמא אוכלי: **בַּחוּלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טַהַרַת תְּרוּמָה ואמאי** הא א"א קדש מקודש הוא. ג"ל דהאי מקשה סבר דטעמא^ז הוה דהאוכל שלישי שני הוי משום דכיון דלא מזהר לשומרו מליטמא וליגע צשני איכא לספוקי נמי דלמא נגע צראשון וסבר כעולא צדנעשו על טהרת הקדש נמי שלישי שני מהאי טעמא ולית ליה דטהרתה של תרומה טומאה היא אכל קדש אלא שמירת תרומה חשיבא לשמירה אכל קדש ורבי יצחק משני דוקא בשלישי הנעשה על טהרת תרומה הוי אוכלו שני דטהרתה טומאה היא אכל הקדש אצל שלישי הנעשה על טהרת הקדש הוי אוכלו טהור לאכול בקדש כמו שאינו עושה רביעי ולדידיה תרומה טהורה נמי מטמאה קדש ולהכי קאמר מנא תימרא דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה ומייתי מבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש ואין נראה לו לחלק צין מדרסות לפירי ורבא משני דיש לחלק ולא חיישינן צפירי שמא נגע צמדרס ג"ל:

השוואת פרק שני חולין

לה.

אבל תרומה בנגיעה נמי אסור. אע"ג דאין עושה רביעי ה"א דאסור ליגע דגזרינן שלא יצא לאכול: **האובל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש**. כמו שאינו עושה רביעי והא דנקט אוכל ולא נקט מגע שאינו עושה רביעי אם נגע בקדש רבותא נקט א דהאוכל חמור ממגע דהא אוכל את שלישי הוי שני לקדש וא"ת לענין מאי הוי שלישי כיון דאוכלו הוי טהור אפילו לאכול בקדש וגם אם נגע בקדש אינו עושה רביעי ונראה דנ"מ לבי הא [דמנן] (דמניא) צפרק קמא דטהרות השרץ מטמא שלשה ופוסל אחד בקדש צהיח קדש אמרו בקדש מקודש כמו חלות תודה ורקיקי מיר שנשחט עליהן הזבח והמנחות שקדשו בכלי אצל חלות תודה ורקיקי מיר שלא נשחט עליהם הזבח ומנחות שלא קדשו בכלי אינן לא כקדש ולא בחולין אלא הרי הן כתרומה והשרץ מטמא בהן שנים ופוסל אחד והשמא לענין זה יש בהן שלישי דשזב אין שומטין עליהם הזבח ואין מקדשין הנמחות בכלי דמו לא חזו לקדושת הגוף וא"ת רבי יצחק כמאל לא כר"א ולא כרבי יהושע דלרבה צר צר חנה לרבי יהושע אין בהן שלישי כלל ולעולא הא דקאמר רבי יהושע שלישי שני לקדש לאיינו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש אי כר"א הא אמר שלישי שלישי וגי'ל דקסבר רבי יצחק דר"א ורבי יהושע לא איירו אלא בשלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה שטהרתה טומאה היא אכל הקדש אצל^א אוכלין שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש וא"ת תקשה ממיתתין דטהרות לרבי יצחק דקתני שלישי צבתרומה פוסל ופירשתי לעיל דאיירי צנעשה על טהרת הקדש וי"ל דמסקינן תנאי היא:

אין לך דבר בו' **אלא** קדש מקודש בלבד. מה שפירש צקונטרס דרביעי בקדש מעלה דרבנן היא מוקתני לה צה' מעלות אחרונות צחומר בקדש דלמר התם דלית להו דררא דטומאה דאורייתא אין נראה דהא חשיב נמי צה' מעלות אחרונות כלי מנטרף מה צצתוכו לקדש וצירוף הוי דאורייתא לרבי^ב (י) יוחנן דספ"ק דפסחים (דף יט.) ואפילו רבי חייא צר אצא דפליג עליה התם ואמר צירוף דרבנן הוא הא איהו מוקין לה כר"ע ור"ע ס"ל שלישי בחולין דאורייתא וא"כ רביעי בקדש נמי דאורייתא דקרי כאן והצטר אשר יגע צכל טמא לא יאכל^ג והא דקרי לרביעי בקדש צפרק^ד כל שעה (דף כה.) מעלה צעלמא לאו משום דהוי מדרבנן דהא צציה כפרתו אוכל צקדשים קרי ליה נמי התם^ה מעלה אע"ג דהוי דאורייתא כדדרשינן צהערל (יצמות עד:) וקאמר נמי התם דוהצטר לרבות עציס ולצונה הוי מעלה ולקמן (דף לו.) מוכיח מיניה דחיצת הקדש דמכשרת דאורייתא והא דלמר צפ' א' א' (י) (כל הפסוליס) (וצחיס דף לה) גבי והצטר לרבות עציס ולצונה לפסולא צעלמא לאו פסולא צעלמא דרבנן אלא למימר דלאו למלקות דלא יאכל מרצה ליה אלא ליפסל מהקרצה קאמר דמקצב טומאה ולעולם פסולה דאורייתא והא דלמר צפרק חומר בקדש (חגיגה דף כא:) דה' אחרונות לית להו דררא דטומאה דאורייתא ר"ת ל"ג דאורייתא ואפילו גרסינן דאורייתא ה"פ דכה"ג בחולין ליכא דררא דטומאה דאורייתא דרחוק הוא מטומאה ומה שמדקדק צקונט' צפסחים דלא משכח רביעי בקדש למ"ד טומאת משקה לטמא אחרים לאו דאורייתא ואין אוכל מטמא אוכל דהיאך יכול לצא לידי רביעי שרץ כלי וכלי אוכל ואוכל משקה הרי אין כאן אלא שלשה ואין זה קושא דמשכחת ליה שפיר ע"י עציס ולצונה ואע"ג דר"ל מיצעי ליה לקמן אי מהני חיצת הקדש למיימני ציה ראשון ושני ההוא אמורא דלמר צפסחים דאין אוכל מטמא אוכל סבר דמונין צו ראשון ושני

ור"ל סבר דאוכל מטמא אוכלי: **בַּחוּלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טַהַרַת תְּרוּמָה ואמאי** הא א"א קדש מקודש הוא. ג"ל דהאי מקשה סבר דטעמא^ז הוה דהאוכל שלישי שני הוי משום דכיון דלא מזהר לשומרו מליטמא וליגע צשני איכא לספוקי נמי דלמא נגע צראשון וסבר כעולא צדנעשו על טהרת הקדש נמי שלישי שני מהאי טעמא ולית ליה דטהרתה של תרומה טומאה היא אכל קדש אלא שמירת תרומה חשיבא לשמירה אכל קדש ורבי יצחק משני דוקא בשלישי הנעשה על טהרת תרומה הוי אוכלו שני דטהרתה טומאה היא אכל הקדש אצל שלישי הנעשה על טהרת הקדש הוי אוכלו טהור לאכול בקדש כמו שאינו עושה רביעי ולדידיה תרומה טהורה נמי מטמאה קדש ולהכי קאמר מנא תימרא דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה ומייתי מבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש ואין נראה לו לחלק צין מדרסות לפירי ורבא משני דיש לחלק ולא חיישינן צפירי שמא נגע צמדרס ג"ל: שמא

עין משפט ור מוצה

צה א מיי פ"א מה'ל' שאר אצות הטומאה הלכה יא:

צו ב מיי' שם ה"י"צ:

צז ג מיי' שם פ"ג ה"א ופי' מהלכות מטמאי משכב ומשכ דא:

צה ד מיי' פ"ג מה'ל' שאר אצות הטומאה הלכה א:

צח ה מיי' שם ופ"צ שם הלכה ד:

— ❖ —

שיטה מקובצת

א דאמרינן בפ' בתרא דיומא אל תטמאו בהם: **ב** ואי מדר' יונתן וכו': **ג** הוא דמיתנין לה והיא גופה: **ד** וקס"ד דכ"ש חולין: **ה** והא דאמרי' בפ' ב"ש גבי והבשר לרבות: **ו** ג"ל דהאי מקשה סבר דטעמא דהאוכל שלישי הוי שני משום דכיון:

— ❖ —

רבינו גרשום

אסור לאכול ומותר ליגע. כלומר אסור לאכול תרומה ומותר ליגע: אלא קודש מקודש בלבד. כלומר אם אכל שלישי של קדש ממש: מדרס לפרושים. כלומר טמאים לחכמים כבגדים שחן מושב חוב: